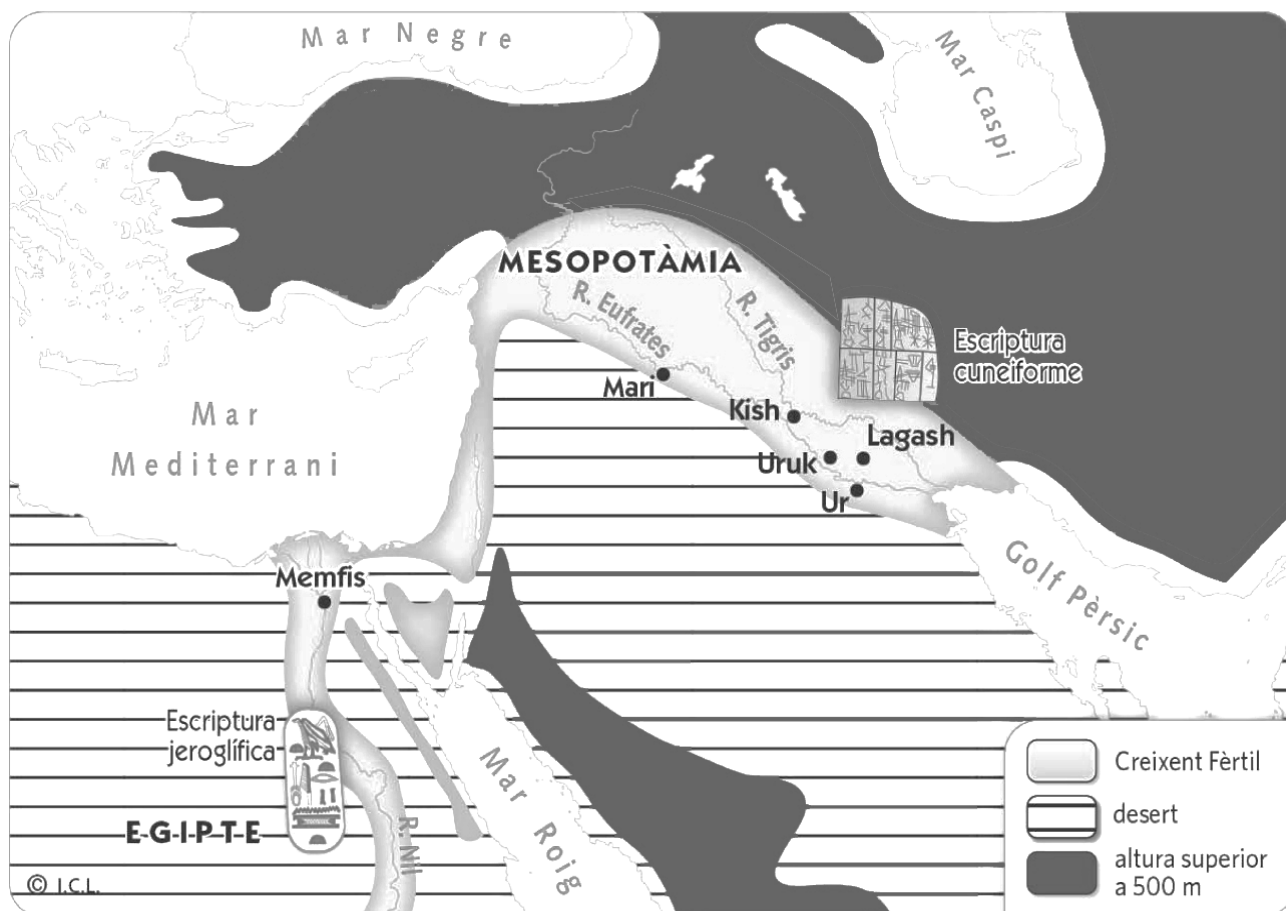

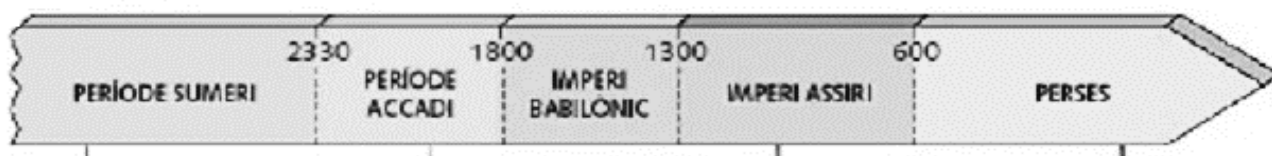
SA 2. L'ÉSSER HUMÀ ASPIRA A L'INFINIT

2.2. LA RELIGIÓ ESCRITA: MESOPOTÀMIA

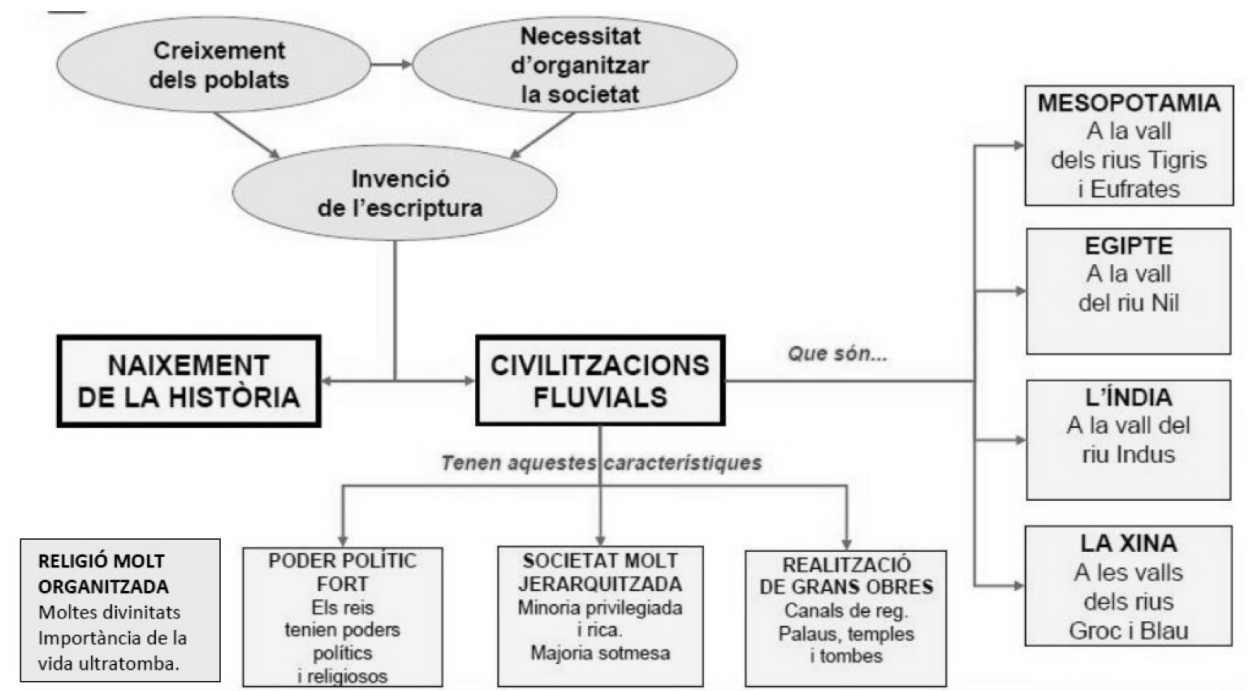
Mesopotàmia és un nom que vol dir "terra entre rius" i es trobava on hi ha ara Iraq, entre els rius Tigris i Eufrates, era una terra rica envoltada per deserts.

En el Neolític es van desenvolupar les civilitzacions fluvials que van crear cultures urbanes amb ciutats-estat, regnes i després imperis al sisè mil·lenni.

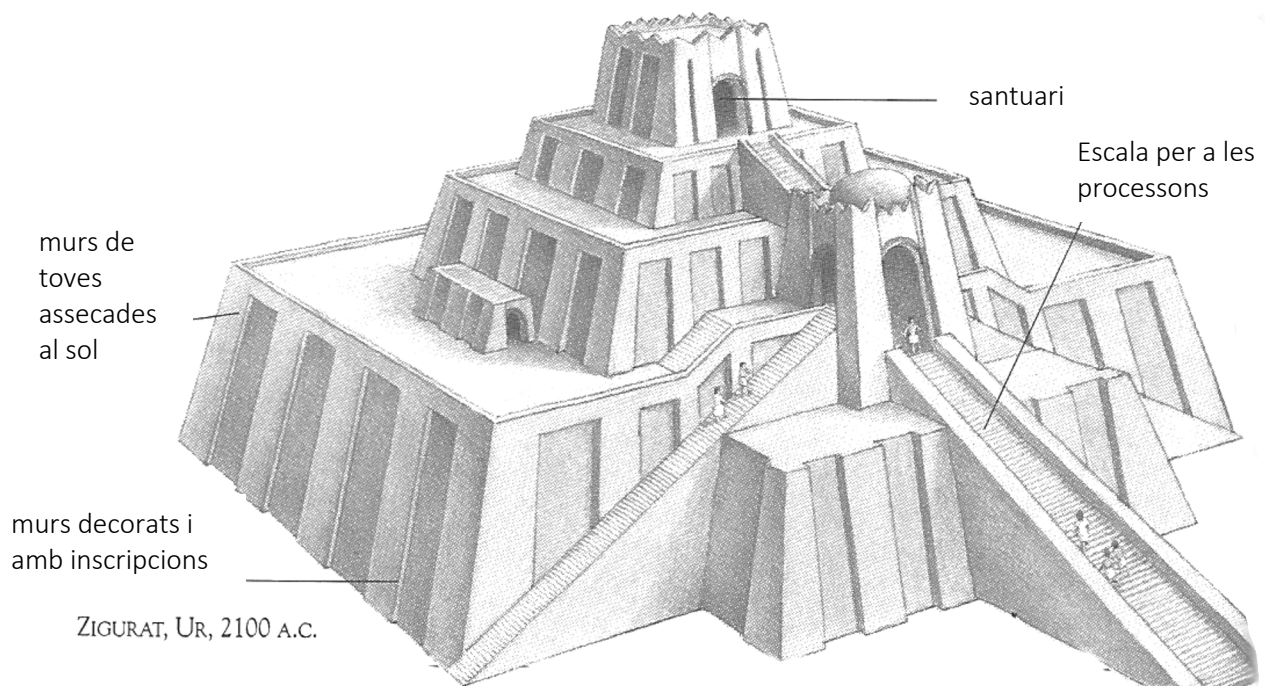

Les primeres ciutats-estats es van desenvolupar a Summer per això es parla dels sumeris a la primera etapa de Mesopotàmia. Després de la civilització sumèria trobem els imperis accadi, babilònic i assiri i com a darrer l'imperi dels perses.

El temple (**zigurat**) era el centre religiós i la seu del govern, els tribunals i les escoles. Més tard algunes d'aquestes funcions les va assumir el palau, convertint-se en els dos eixos al voltant dels quals girava tota la vida de la població.

Els zigurats eren els edificis que demostraven la importància de la divinitat que s'hi adorava, allà es feien les ofrenes, com ara objectes, diners, animals, collites, i fins i tot, vides humanes, per mitjà de les quals pretenien guanyar-se la protecció d'aquell déu. Els sacerdots eren els encarregats de fer d'intermediaris entre les divinitats i els humans, de comunicar el món sobrenatural dels déus amb el món dels mortals. Eren també centres econòmics, llocs de distribució de recursos.

Els zigurats eren símbols de poder i estaven associats amb la connexió entre el diví i el terrenal. La seva alçada imponent simbolitzava la jerarquia espiritual, i la cima del zigurat representava el punt més proper al cel, on es creia que residien els déus.

Els primers zigurats els construí Ur-Nammu, cap al 2100 a.C., primer rei de la III dinastia d' Ur. Aquests zigurats van ser edificats a ciutats com Ur, Eridu, Uruk i Nippur. A tota Mesopotàmia, s'han trobat zigurats en 16 jaciments.

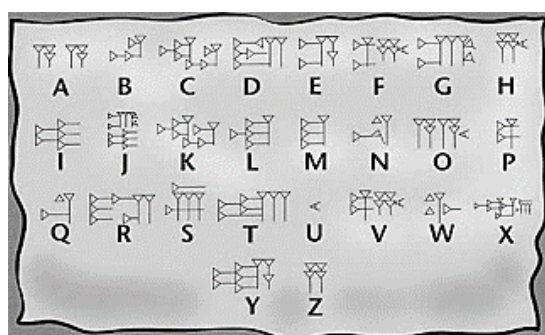
El zigurat d' Ur, un dels més coneguts, era anomenat Etemenniguru (casa la terrassa del qual inspira terror), dedicat al déu de la lluna (Nanna o Sin). Constava de planta rectangular, de 62 metres de costat, i tres pisos, fins una alçada total de 43 metres. Tres llargues escalinates se creuaven en angle recte i conduïen al temple alt. El zigurat fou construït amb toves assecades al sol i amb una gruixuda capa externa de totxo cuit. Es desconeix el tipus de cerimònies que s'hi feien dalt del santuari. L'historiador grec Herodot, deia que al zigurat s'hi celebraven les núpcies sagrades d'una sacerdotessa amb el déu, ritual que tenia com a objectiu assegurar la prosperitat del país.

1. Quina importància tenien els zigurats com a símbols de poder i connexió amb les deïtats?

L'**escriptura cuneïforme** va ser el gran invent ja que permetia reproduir amb signes gràfics els sons de la llengua parlada. Gràcies a les tauletes de fang on els van escriure i també a les esteles o blocs de pedra tenim informació del seu mite de la creació dels humans o **Poema d'Atahasis**, el seu mite de la creació del món conegut com **Enuma Elix** i les aventures d'un personatge que es deia **Gilgameish**.

2. Escriu el teu nom en escriptura cuneïforme.

L'escriptura cuneïforme era utilitzada per registrar rituals religiosos, oracions i cerimònies. Aquests textos eren importants per al manteniment de les pràctiques religioses i per a l'educació dels sacerdots. Alguns dels còdex de lleis més antics que es van escriure en escriptura cuneïforme, com el Codi d'Ur-Nammu o el **Codi de Hammurabi**, incloïen lleis que es basaven en les creences i pràctiques religioses. També s'utilitzava l'escriptura cuneïforme en les inscripcions dels zigurats. Aquestes inscripcions solien glorificar les deïtats a les quals es dedicava el temple i registrar les contribucions dels monarques a les divinitats.

La societat a Mesopotàmia, jerarquitzada i amb una estructura social clarament definida, es va caracteritzar per una marcada estratificació. El poder es concentrava en una sola persona, el *lugal* o rei que dictava les lleis, manava sobre l'exèrcit i moltes vegades desenvolupava funcions religioses. Amb la seva família, els sacerdots, els funcionaris i els alts càrrecs eren els privilegiats. La resta de la població, fossin lliures o esclaus, treballaven tots, homes, dones i nens, per al temple o per al palau.

- Els sacerdots ocupaven una posició destacada en la societat mesopotàmica. Eren els intermediaris entre els déus i els éssers humans. A més de dirigir cerimònies religioses, tenien un paper clau en la interpretació dels signes divins i en la planificació de les activitats culturals.
- Els reis i governants tenien una relació especial amb la religió. Molts governants es consideraven a si mateixos com a representants dels déus a la Terra i actuaven en conformitat amb la voluntat divina. Les inscripcions reials sovint destacaven les connexions del monarca amb les deïtats i les seves accions en favor de les divinitats.
- La classe mitjana, que incloïa comerciants, artesans i altres professionals, tenia una relació més indirecta amb la religió. Tot i això, moltes activitats comercials i artesanals es realitzaven en el marc de les pràctiques religioses i amb l'ús de símbols i ritus sagrats.

3. Com era la societat a Mesopotàmia?

A la Mesopotàmia, **la guerra** era un component essencial de la vida a causa de la competència per recursos crucials com les terres fèrtils. Les ciutats-estats lluitaven per l'expansió territorial i l'establiment d'hegemonia, justificant sovint les campanyes militars com una expressió de la voluntat divina. Les victòries proporcionaven control polític, poder i captura de botí, incloent esclaus i altres recursos. Així mateix, les guerres servien com a mitjà per demostrar superioritat cultural i intel·lectual, contribuint a la imatge global de la ciutat victoriosa.

Les ciutats-estats consideraven que la seva prosperitat i seguretat depenien del **favor diví**. Les victòries militars es veien com a una confirmació d'aquest favor, mentre que les derrotes es podien interpretar com a una resposta negativa dels déus. Les cerimònies religioses, com pregàries, ofrenes i rituals, es realitzaven abans i després de les campanyes militars per assegurar-se que les divinitats estiguessin a favor de les forces pròpies i per agrair-los per la victòria aconseguida o buscar el seu favor després d'una derrota.

4. Com influïa la dimensió religiosa en la justificació ideològica i les pràctiques ètiques de les guerres a la societat de la Mesopotàmia?

Les característiques més importants de la religió dels pobles mesopotàmics són el **politeisme**, el **sincretisme** (fusió de dues o més divinitats), la **importància del culte**, la **forta jerarquia del seu panteó** (conjunt de déus), el **paper important de la màgia i l'endevinació** i sobretot la seva influència en la política, l'economia, la cultura i la vida quotidiana.

El panteó es compon bàsicament dels déus sumeris que es van completar pels babilonis i els assiris fins a tenir més de 2.500 divinitats totes ben ordenades formant una jerarquia. Els déus eren representats com a homes i dones (antropomorfisme), encara que en ocasions es recorria a una figuració simbòlica mitjançant objectes, nombres o els astres.

Els déus els agrupaven en díades, tríades i tètades i els representaven dividits entre grans déus i déus secundaris.

Els déus eren tractats com a humans, les seves estàtues eren vestides, enjoiades i alimentades; els cantaven himnes i els feien sacrificis per a tenir-los favorables; també en els festivals feien rituals més complexos en el temple on residia el déu servit per nombrosos sacerdots.

Els déus podien castigar els humans amb malalties o desgràcies per això calia recórrer a la màgia i l'endevinació.

5. Quines són les característiques de la religió mesopotàmica?

La **cosmogonia** és un relat sobre l'origen del món. A la religió mesopotàmica es va donar una unitat de creences sobre la creació del món que no fou del no-res, sinó a partir del caos organitzat per una divinitat (varia en funció de les fonts: Anu, Anu-Ea, Marduk, Assur, etc., D'aquest caos es formà una esfera buida que era l'Univers i que estava envoltada per un oceà còsmic i dividida en dos hemisferis per la terra que estava envoltada per l'oceà terrestre o Apsu; en l'hemisferi superior hi havia el cel, compost per set voltes, a la darrera de les quals habitaven els grans déus, i en l'inferior estava la regió dels morts.

Marduk va decidir crear els humans perquè treballassin per a ells va manar pastar fang i hi va infondre vida matant a un déu traïdor, Kingu, i barrejant el fang amb aquesta sang (per a la religió mesopotàmica no podia néixer res si no es produïa la mort d'algú). Els humans cuidarien dels animals, conrearien la terra i entregarien part d'aquest aliment al foc en sacrifici, perquè així els déus s'alimentessin sense cap esforç. Els déus tenien desitjos i necessitats com els éssers humans, però eren immortals i poderosos.

6. Per a què creen l'ésser humà els déus mesopotàmics? En què s'assemblen els déus als humans? Hi ha alguna diferencia amb el Déu de Jesús?

7. Llegeix el text bíblic del Gènesi i assenyal·la en què s'assembla i en què es diferencia el relat de la creació de l'ésser humà mesopotàmic del judeocristià.

Gn 2,7: «Llavors el Senyor-Déu va modelar l'home amb pols de la terra. Li va infondre l'alè de vida, i l'home es convertí en un ésser viu».

Comparació entre *Enuma Elix* i el *Gènesi*

Gènesi dies de la creació	Enuma Elix generacions de déus
Primer dia, separació de les aigües	Primera generació Tiamat i Apsu déus de les grans masses d'aigua salada i dolça
Segon dia, creació del firmament	Segona generació Lahamu
Tercer dia, la terra produeix la vegetació	Tercera generació, Kishar deessa terra
Quart dia, creació el sol i els astres del cel	Quarta generació, Anu déu suprem del cel
Cinquè dia, creació dels peixos de l'aigua i les aus	Cinquena generació, Ea déu de les aigües dolces
Sisè dia, creació dels animals i l'ésser humà	Sisena generació, Marduk déu suprem i creador de la humanitat
Setè dia, Déu descansa	Els déus poden descansar

8. Busca informació. Qui era Gilgamesh? Quin era el seu gran objectiu? On trobem la seva història?

Repassa aquest extracte del Poema de Gilgamesh:

«Móns hi ha apart d'aquest, Urshunabu, més enllà del domini dels déus i de la gent. Tots són mons de màgia, plens de màgia, horrors i misèries, ho reconec, però potser en ells resplendeixi encara una mica d'alegria per a mi. Potser, més enllà de l'horitzó, segueix existint encara algun lloc que contingui el secret de la vida eterna, la meva salvació en la immortalitat. On el card, i els seus pètals de rosa, segueixin brillant a la llum del migdia [...]

Després de la mort de Khumbaba, Gilgamesh repassa les seves armes i s'arriba amb els seus millors atuells reials. La deessa Ishtar queda atreta per la bellesa i l'estimació del rei d'Uruk, enamorant-se'n i desitjant-lo com a amant. La deessa li enumera les avantatges que obtindria Gilgamesh de la seva unió amb ella. Però el heroi la desdenya i li recorda el cru destí que havia deparat als seus molts amants anteriors. [...] Enfadada, la deessa Ishtar aconsegueix de seu pare Anu la creació del Toro Celestial perquè doni mort al rei d'Uruk per la seva negativa. Centenars d'homes són derrotats per la terrible fera. [...] Només Enkidu, agafant-lo pels bonyos, aconseguirà dominar-lo i donar-li mort. Ishtar des del mur de la ciutat lamenta la fi del Toro Celestial i maleeix a Gilgamesh. Enkidu, en terrible audàcia, llança una porció de carn del toro abatut al rostre de la deessa, alhora que la insulta.

[I] Enkidu va respondre a Gilgamesh: '[E]scolta el somni que vaig tenir ahir a la nit: An, Enlil, Ea i el celestial Shamash [celebraven consell]. I An va dir a Enlil: 'Perquè van matar el Toro del Cel, i a Huwawa van Matar; per consegüent', va dir An, 'un d'ells, Aquell que va trinxar els monts de la ximenera, [Ha de morir]'. Però Enlil va dir: (10) 'Enkidu ha de morir; però Gilgamesh no morirà!' Llavors el celestial Shamash va respondre al valent Enlil: 'No van matar per ordre meua el Toro del Cel i a Huwawa? Ha d'ara el innocent Enkidu perir?' [...] Enkidu va caure (malalt) davant de Gilgamesh».

9. Assenyala les respostes correctes:

Perquè s'enfada Ishtar amb Gilgamesh?

- ☐ Perquè Gilgamesh no volia correspondre als seus requeriments.
- ☐ Perquè ell s'havia enfadat abans amb ella.
- ☐ Perquè Gilgamesh ja estava enamorat d'una altra deessa.
- ☐ Perquè li va llançar un tros de bou a la cara i la va insultar.

Els déus que hi apareixen al text són...

- ☐ Shamash, Ea i Enlil.
- ☐ Shamash, Ea, Ishtar i Enlil.
- ☐ Shamash, Ea, Enkidu i Enlil.
- ☐ Zeus, Mart i Hades.
- ☐ Shamash, Ea, Enlil, Ishtar i An.
- ☐ Solament Shamash i Ishtar, perquè són els més importants.

D'on era rei Gilgamesh?

- ☐ Ur
- ☐ Uruk
- ☐ Lagash
- ☐ Gilgamesh City
- ☐ Kish

Quina cosa desitja Gilgamesh per damunt de tot?

- Un paquet de papes.
- La tranquil·litat de viure al camp.
- Un Ferrari.
- La immortalitat.
- Viure amb els déus.

Després de llegir el text... que pots dir del concepte que tenien els antics sumeris de la relació entre els déus i l'home?

- Creien que, encara que els déus tenien molt de poder, no tenien res a veure amb el destí dels hòmens. Els déus respectaven la llibertat de l'home.
- Creien que els déus eren molt capritxosos i que feien el que volien amb el destí de l'home. Es a dir, quan volien no respectaven la llibertat de l'home.
- Creien que els déus respectaven sempre la llibertat de l'home però que si demanaven coses els déus podien intervindre en les seues vides tot i que sempre eren respectuosos amb la llibertat humana.
- Realment, no creien en cap déu, encara que aparegueren en la literatura.

Qui era Enkidu?

- Un enemic de Gilgamesh.
- Un amic d'Ishtar: va llançar un tros del bou celestial contra Gilgamesh.
- Un amic de Gilgamesh que va enfadar-se amb ell i li va llançar un tros del bou celestial.
- Un dels déus que va decidir que Gilgamesh havia de morir.
- Un enemic de Gilgamesh que va derrotar un bou celestial.
- Un amic de Gilgamesh que va derrotar el bou celestial.
- Un amic d'Ishtar que després es va enfadar amb ella i la va insultar.